

Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) Kararı ile CMK M. 231/11 Kapsamında Açıklanan veya Yeni Kurulan Hükme Karşı Gidilebilecek Kanun Yollarına İlişkin Bir Değerlendirme: 7499 Sayılı Kanun ile Yapılan Düzenlemeler Kanun Yolu Bakımından Ne Getirdi?

Fulya KORKMAZ*

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Dr. Öğretim Üyesi, Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

fulya.korkmaz@ufuk.edu.tr ORCID: 0000-0002-5800-9812

Makale Geliş Tarihi: 19 Haziran 2025 **Makale Kabul Tarihi:** 13 Temmuz 2025

Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) Kararı ile CMK M. 231/11 Kapsamında Açıklanan veya Yeni Kurulan Hükme Karşı Gidilebilecek Kanun Yollarına İlişkin Bir Değerlendirme: 7499 Sayılı Kanun ile Yapılan Düzenlemeler Kanun Yolu Bakımından Ne Getirdi?

ÖZ

Anayasa Mahkemesi'nin 2022 yılında itiraz yolunu düzenleyen fıkayı, 2023 yılında ise ilgili tüm fıkraları iptal etmesi sonucunda tartışmalı hâle gelen HAGB kurumu, 7499 sayılı Kanun'la CMK'de kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede kurumun temel yapısı korunmakla birlikte, HAGB'nin tanımı "*müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmaması*" şeklinde değiştirilmiş, sanığın kabulü şartı kaldırılmış, kanun yolu ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmada, bahsi geçen değişikliklerden yalnızca kanun yollarına ilişkin olanlar incelenmiş olup, HAGB kararlarına karşı istinaf yolunun açılması ve CMK m. 231/11 kapsamında açıklanan veya yeni kurulan hükme karşı itiraz yoluna başvurulması hususlarının, ceza muhakemesinin temel ilkeleri ve kanun yolları sistemi ile uyumu değerlendirilmiştir. Konuya ilişkin olarak, mevcut sistemdeki aksaklıkların giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kanun yolu, itiraz, istinaf, 7499 sayılı Kanun

**An Assessment of Judicial Remedies Available Against Decisions
to Defer the Pronouncement of Judgment and Judgments
Rendered or Newly Established Pursuant to Article 231/11 of the
Code of Criminal Procedure:
What Modifications Did Law No. 7499 Introduce Concerning
Judicial Review Mechanisms?**

ABSTRACT

Following the Constitutional Court's annulment in 2022 of the paragraph regulating objection procedures and its subsequent invalidation of all related paragraphs in 2023, the controversial Deferral of the Pronouncement of Judgment was comprehensively restructured through Law No. 7499, which introduced substantial amendments to the Code of Criminal Procedure. While maintaining the fundamental structure of the institution, the recent amendments have modified the definition of the Deferral of the Pronouncement of Judgment as "*the rendered judgment shall not produce any legal consequences for the defendant, except for provisions regarding confiscation*". Additionally, the requirement of the defendant's consent has been abolished, and certain modifications have been introduced concerning legal remedies. This study specifically examines the amendments pertaining to legal remedies within the aforementioned reforms. The analysis focuses on the compatibility of two key provisions with fundamental principles of criminal procedure and the systematic structure of legal remedies: The introduction of appellate review against Pronouncement of the Judgment decisions, and the objection procedure against judgments rendered or newly established under Article 231/11 of the Code of Criminal Procedure. Furthermore, the study proposes solutions to address existing systemic deficiencies in the current legal framework.

Keywords: Deferral of the pronouncement of judgment, legal remedy, objection, appeal, Law No. 7499

GİRİŞ

Ceza muhakemesi hukukunun en tartışmalı konularından biri de hiç şüphesiz hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kurumudur. İlk olarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun (ÇKK) 23. maddesiyle hukuk sistemimizde yerini alan ve çocuklar yönünden benimsenen bu kurum, 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Kanun kapsamında Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 231’e eklenen 5 ila 14. fıkralar ile yetişkinler yönünden de kabul edilmiştir.^[1] Ayrıntısına girmeksizin belirtelim ki, söz konusu kuruma ilişkin sorunlar muhtelif zamanlarda CMK’de yapılan değişikliklerle giderilmeye çalışmış, ancak kurumun yapısından kaynaklanan nedenlerle bu değişiklikler sorunları çözmek bakımından yeterli olmamıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), 2022 ve 2023 yıllarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin düzenlemelerin Anayasa’ya uygunluğu yönünden yaptığı inceleme sonucunda iptal kararları vermiş ve geline nokta 12.3.2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 15. maddesiyle HAGB kurumu en baştan yeniden düzenlenmiştir.^[2]

[1] Devrim Güngör ve Güneş Okuyucu Ergün, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması,” *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi* 65, no. 4 (2016): 1952; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Baskı (Ankara: Seçkin, 2024), 725; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 12. Baskı (Ankara: Seçkin, 2024), 849; Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Esra Alan, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar, Özdem Özaydın, Efser Erden Tütüncü ve Mehmet Can Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 18. Baskı (Ankara: Seçkin, 2024), 648; Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Baskı (Ankara: Adalet, 2020), 673; Ahmet Gökçen, Murat Balcı, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Baskı (Ankara: Adalet, 2018), 623.

[2] Buna göre CMK m. 231/f. 5-14 şu şekilde düzenlenmiştir:

“(5) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik: 2/3/2024-7499/15 md.) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün

Şöyle ki Anayasa Mahkemesi, öncelikle 23.9.2022 tarihli Resmî

açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

- (6) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın; aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir.
- (7) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması hâlinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. (8) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi hâlinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması hâlinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması hâlinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.
- (9) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler hâlinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.
- (10) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.
- (11) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlölöklere aykırı davranması hâlinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlölökleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı hâlinde hükümdeki hapis cezasının

Gazete’de yayımlanan E. 2021/121 K. 2022/88 sayılı karar ile CMK m. 231, f. 12’de yer alan “*hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir*” şeklindeki düzenlemenin Anayasa’nın 40. maddesine aykırı olduğunu kanaatine varmış ve ilgili fıkranın iptaline karar vermiştir.^[3] Bunun üzerine, 28.3.2023 tarih ve 7445 sayılı Kanun’un 21. maddesiyle

ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilir.

- (12) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinafyoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.
- (13) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.
- (14) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.”

[3] AYM kararının 30. paragrafında bu husus şu şekilde açıklanmıştır: “30. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kural; bu kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmemektedir. Bu durum temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesinde ve kamu gücünü kullananların keyfi davranışlarının önüne geçilmesinde bireye tanınmış olan yetkili makama başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkını ihlal etmektedir. Nitekim kuralın anılan hususları karşılayacak şekilde uygulanamadığı da görülmektedir. Doğrudan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi ile ilgili olan bu tür bir muhakemenin yokluğu etkili başvuru hakkıyla bağdaşmamaktadır.” Bkz. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2022/88?EsasNo=2021%2F121%20>, erişim 29 Mart 2025.

CMK m. 231/12’de değişiklik yapılarak itiraz merciin hem esas yönünden hem de şeklî yönden itirazı değerlendirmesi gerektiği öngörülmüştür.^[4] Ne var ki bundan sonraki süreçte AYM, 1.6.2023 tarihli ve E. 2022/120 K. 2023/107 sayılı karar ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin CMK’nin 231. maddesinin 5 ila 14. fıkralarını iptal etmiş, bu karar 1.8.2023 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmış ve söz konusu iptal kararının yayımlandıktan bir yıl sonra yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.^[5] Ancak 12.3.2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 15. maddesiyle, CMK’nin 231. maddesinin 5 ila 14. fıkraları yeniden düzenlenmiştir. Buna göre kurumun ana yapısı korunmakla birlikte, HAGB’nin tanımı “*müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmaması*”^[6] şeklinde değiştirilmiş, sanığın kabulü şartı kaldırılmış, kanun yolu ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan bu düzenlemelerden yalnızca kanun yoluna

[4] İlgili düzenleme şu şekildedir: “*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir. İtiraz mercii, karar ve hükmü inceler; usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılık tespit ettiği takdirde, gerekçesini göstererek karar ve hükmü kaldırır ve gereğinin yapılması için dosyayı mahkemesine gönderir.*” Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230405-3.htm>, erişim 9 Haziran 2025.

[5] Bkz. AYM kararı 62. paragraf, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-107-nrm.pdf> erişim 10 Haziran 2025. Söz konusu iptal kararına yönelik önemli değerlendirmeler ve ayrıntılı bilgi için bkz. Can Canpolat, “Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Çerçevesinde Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Müessesesine İlişkin Bir İnceleme,” *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, no. 2 (Aralık, 2023): 1282 vd.

[6] Bu itibarla “hukukî sonuç doğurmama” yalnızca mahkûmiyet hükmü ile sınırlı olarak anlaşılmalıdır (Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Bası (Ankara: Seçkin, 2024), 556). Bu düzenlemenin hükmün bölünmezliği ilkesine aykırılık teşkil ettiği yönünde bkz. İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 20. Bası (Ankara: Seçkin, 2024), 816. Müsaderenin türüne ilişkin bir ayrıma gidilmemesine yönelik eleştiri için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 726.

ilişkin olan kısım ele alınmış olup, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşullara ve kuruma ilişkin diğer açıklamalara yer verilmemiştir.

I. 7499 SAYILI KANUN YÜRÜRLÜĞE GİRMEDEN ÖNCE HAGB KARARINA KARŞI İTİRAZ YOLUNA GİDİLMESİ NEDE-NİYLE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

5271 sayılı CMK m. 231, f. 12’de HAGB kararına karşı itiraz yoluna gidilebileceği öngörülmüştü. Ne var ki yetkili merciin itirazı ne yönden inceleyeceği hususu söz konusu kurumun ilk uygulanmaya başlandığı dönemde son derece tartışmalıydı. Zira uygulanması mümkün ve unsurları itibarıyla tam olan bir mahkûmiyet kararının yanı sıra, bu mahkûmiyet kararının açıklanmasının geri bırakılması şeklinde başka bir karara daha ihtiyaç duyulduğundan^[7], HAGB kararlarına karşı itiraz yoluna gidildiğinde itirazı incelemeye yetkili merciin mahkûmiyet kararını denetleyip denetlemeyeceği hususu belirsizdi. Hâl böyleyken Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2009/64, K. 2009/83 sayılı ve 7/4/2009 tarihli kararında, itirazı incelemeye yetkili merciin HAGB kararını yalnızca şeklî şartları itibarıyla denetleyebileceğini, hukuken varlık kazanmayan bir mahkûmiyet hükmünü denetlemesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.^[8] Fakat Yargıtay

[7] Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 686; Gökçen, Balcı, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 623-624; Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 19. Baskı (İstanbul: Beta, 2020), 871; Güngör ve Okuyucu Ergün, “Hükmün,” 1955.

[8] “...hükmün içeriğindeki hukuka aykırılıklar ancak hükmün hukuken varlık kazanması halinde olağan ve olağanüstü yasa yolları denetimine konu olabileceğinden, henüz hukuken varlık kazanmayan bir hükmün ne olağan ne de olağanüstü yasa yolu denetimine konu olması mümkün değildir. Bu itibarla, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verildiği ahvalde hükmün içeriğine dahil bulunan hukuka aykırılıkların, yasa yararına bozma yasa yoluyla denetlenmesi olanağı bulunmamaktadır. Yasa koyucu, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının üzerine inşa edildiği mahkûmiyet hükmünün olağan yasa yolu olan temyizen incelenmesini dahi yasaklamışken, henüz doğmamış bu hükümdeki hukuka aykırılıkların, olağan denetim süreci sonlanmadan, olağanüstü yasa yararına bozma yasa yoluyla denetlenebileceğini kabul etmek yasa yolların-

Ceza Genel Kurulu daha sonra bunun tam aksine olarak, itirazı incelemeye yetkili merciin HAGB kararını maddî yönden de incelemesi gerektiğine ilişkin başka bir karar (YCGK, E. 2012/534, K. 2013/15, 22/1/2013) vermiştir.^[9] Nitekim konunun bu boyutuyla ele alındığı E. 2021/121 K. 2022/88 sayılı AYM kararında ifade edildiği üzere, bazı Yargıtay daireleri (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E.2013/25594, K.2014/3461, 16/2/2014; Yargıtay 6. Ceza Dairesi, E. 2013/32810, K.2013/25480, 18/12/2013; Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E.2016/9684, K.2016/7622, 16/11/2016) hükmün maddî yönden incelenemeyeceği yönünde kararlar vermeye devam etmiş, uygulamada daire kararları arasında bir yeknesaklık sağlanamamıştır.^[10]

Buna karşılık Yargıtay Ceza Genel Kurulu, yukarıda anılan E. 2012/534, K. 2013/15 sayılı kararından sonra da HAGB kararlarında hem şeklî yönden hem de esas yönünden inceleme yapılması gerektiğine ilişkin yakla-

da hakim olan temel ilkelere de açıkça aykırıdır.”, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2009-3-64-k-2009-83-t-7-4-2009>, erişim 31 Mart 2025.

- [9] “CMK’nun 271/4. maddesindeki; “Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir” hükmü uyarınca, merci tarafından itiraz başvurusu üzerine “itiraz konusu” hakkında verilen kararlar kesin olup, artık mahkemece yeni bir değerlendirme yapılmadan aynı kararın verilmesi söz konusu olamayacaktır. İtiraz merciince, itiraz olunan kararın kaldırılmasına müteakip, yetkili ve görevli kılınan mahkemenin yargılama sonunda vereceği hüküm, yeni hüküm sayılacağından, bu hükme karşı itiraz veya temyiz yolu açık olacaktır. Bu itibarla, gerek yargılamaya devam edecek olan yerel mahkeme, gerekse verilecek kararın temyiz edilmesi halinde Yargıtay, itiraz merciinin belirlediği suç vasfıyla bağlı olmayacaktır. Bu nedenle, sonuç olarak yerel mahkeme kararına karşı o yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan başvurunun itiraz kanun yoluyla ve 5271 sayılı CMK’nun 267-271. maddeleri uyarınca hem maddi olay hem de hukuki yönden itiraz merciince incelenmesi gerektiğinden itiraz mahiyetindeki istem konusunda bir karar verilmek üzere dosyanın itiraz merciine gönderilmesi için mahalline iadesi amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiine karar verilmelidir.” <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2012-534-k-2013-15-t-22-1-2013>, erişim 31 Mart 2025.

- [10] Bkz. E. 2021/121 K. 2022/88 sayılı AYM kararı 10. paragraf, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2022-88-nrm.pdf>, erişim 18 Mayıs 2025.

şımını istikrarlı şekilde sürdürmüştür (E. 2012/6-1452, K.2014/195, 15/4/2014; E.2016/11-1150, K.2020/148, 3/3/2020; E.2017/5.MD-1119, K.2020/349, 23/6/2020; E.2017/5.MD-620, K.2019/704, 10/12/2019; E.2016/7-1413, K.2019/489, 20/6/2019; E.2017/5.MD-621, K.2018/476, 25/10/2018).^[11] Öğretide de uygulamadakine benzer tartışmalar yapılmış; itiraz merciin her iki yönden denetim yapması gerektiğini savunan yazarlar olduğu gibi^[12], yalnızca şeklî yönden denetim yapması gerektiğini belirtenler de olmuştur.^[13]

Tüm bu açıklamalar şunu ortaya koymaktadır ki; itiraz incelemesinin kapsamı ve sınırları konusu doğru bir hukukî temele dayandırılarak açıklanamadığından, ortaya çıkan sorunlar hep pratik ihtiyaçlara göre çözülmeye çalışılmıştır. Esasen kurumun kendine özgü yapısı, kararın denetimi yönünden doğru olanın ne olduğunu belirlemeyi oldukça güç hâle getirmiştir. Nitekim HAGB kararlarına karşı itiraz yoluna gidilmesini öngören CMK'nin 231. maddesinin 12. fıkrası somut norm denetimi yoluyla AYM'nin önüne geldiğinde, AYM bunun Anayasa'nın 40. maddesine aykırılık teşkil ettiği sonucuna varmış ve söz konusu fıkrayı iptal etmiştir (AYM, E. 2021/121, K. 2022/88, T. 20/07/2022). Kararın gerekçesi

[11] Bkz. E. 2021/121 K. 2022/88 sayılı AYM kararı 11. paragraf, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2022-88-nrm.pdf>, erişim 18 Mayıs 2025.

[12] Bkz. Cumhur Şahin, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtirazda İncelemenin Kapsamı,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19, no. 2 (2013), içinde Prof. Dr. Nur CENTEL'e Armağan: 290; Veli Özer Özbek ve Serkan Meraklı, “Karar İncelemesi: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtiraz Üzerine Yapılacak Denetim,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19, no.2 (2013), içinde Prof. Dr. Nur CENTEL'e Armağan: 230.

[13] Can Yalçın, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, (Ankara: Seçkin, 2021), 277; Ersan Şen ve Mert Maviş, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)*, (Ankara: Seçkin, 2014), 46. Denetimin HAGB'nin şartlarını etkileyecek “sübut ve nitelendirme” ile sınırlı olmasına rağmen, bu incelemenin uygulamada istinaf incelemesine dönüştüğü yönünde bkz. Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 883.

AYM'nin iptal kararının 30. paragrafında şu şekilde açıklanmıştır:

“Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kural; bu kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmemektedir. Bu durum temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesinde ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesinde bireye tanınmış olan yetkili makama başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkını ihlal etmektedir. Nitekim kuralın anılan hususları karşılayacak şekilde uygulanamadığı da görülmektedir. Doğrudan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi ile ilgili olan bu tür bir muhakemenin yokluğu etkili başvuru hakkıyla bağdaşmamaktadır.”^[14]

Anılan iptal kararı çerçevesinde, HAGB kararlarına karşı itiraz yolunu öngören CMK m. 231/12, 5.4.2023 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 7445 sayılı Kanun’un 21. maddesiyle şu şekilde değiştirilmiştir:

“Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir. İtiraz mercii, karar ve hükmü inceler; usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılık tespit ettiği takdirde, gerekçesini göstererek karar ve hükmü kaldırır ve gereğinin yapılması için dosyayı mahkemesine gönderir.”^[15]

Yukarıda belirtilen bu düzenleme, aslında uzun yıllardır süregelen hatalı uygulamanın yasal hâle getirilmesinden ibaretti. Nitekim HAGB koşullarının oluşmadığı veya -esasa ilişkin inceleme yapılıp yapılamayacağına yönelik tartışmalar bir yana- mahkûmiyet kararının hukuka aykırı olduğu kanaatinde olan ve bu itibarla itirazı kabul eden merciin, CMK m. 271/2 gereğince HAGB ve mahkûmiyet kararını kaldırarak yeni bir hüküm kur-

[14] Bkz. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2022-88-nrm.pdf>, erişim 14 Haziran 2025.

[15] Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230405-3.htm>, erişim 14 Haziran 2025.

ması gerekirken, uygulama bunun tam aksi yönde gelişmişti. Buna göre itiraz mercii itirazı yerinde görürse dosyayı HAGB kararını veren mahkemeye geri göndermekte ve mahkeme de itiraz merciin verdiği karar doğrultusunda bir karar vermektedir.^[16] Bunun nedeni;

“...merciin itiraz üzerine verdiği kararın kesin olması nedeniyle, açıklanan hükmün kesin olup olmayacağı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, hükmedilen hapis cezasının ertelenememesi ve seçenek yaptırımlara çevrilememesi nedeniyle, itiraz merciince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kaldırıldığında kişiselleştirmeye ilişkin bu müesseselerin değerlendirilip, değerlendirilemeyeceği değerlendirilebileceğinin kabulü

- [16] “İtiraz merciince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yönelik itiraz kabul edildiği takdirde, Kanun’un 271 inci maddesindeki, itiraz merciince, itirazın kabulü halinde, itiraz konusu hakkında da karar verilmesi zorunluluğu hükmünden hareketle, hükmün açıklanmasına karar verilmesi mümkün değildir. Her ne kadar kanunda konuyu düzenleyen açık bir hüküm bulunmamakta ise de, aksinin kabulü, birçok sorunu ve tartışmayı da birlikte getirecektir. Şöyle ki, maddenin 4. fıkrası uyarınca merciin itiraz üzerine verdiği kararın kesin olması nedeniyle, açıklanan hükmün kesin olup olmayacağı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, hükmedilen hapis cezasının ertelenememesi ve seçenek yaptırımlara çevrilememesi nedeniyle, itiraz merciince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kaldırıldığında kişiselleştirmeye ilişkin bu müesseselerin değerlendirilip, değerlendirilemeyeceği değerlendirilebileceğinin kabulü halinde ise, kural olarak dosya üzerinde inceleme yapan itiraz merciince bu konuda karar vermenin mümkün olup olamayacağı gibi birçok sorun çözümsüz kalacaktır. Bu nedenlerle, itiraz merciince itirazın kabulüne karar verildiği takdirde, dosyanın hüküm mahkemesine gönderilerek, merciince kanuna aykırı olduğu belirtilen hususların mahkemesince değerlendirilip, duruşma açılarak, taraflar duruşmaya çağırıldıktan sonra, 5271 sayılı CMK’nın 223 vd. maddelerindeki düzenlemelere uygun olarak tesis edilen hükmün açıklanması ve açıklanan bu hükümde, daha önce yasal zorunluluk nedeniyle değerlendirilemeyen ve uygulanamayan erteleme ve seçenek yaptırımlara çevrilmesi hususlarında da karar verilmeli, mercii kararının kararı üzerine yeni bir değerlendirme ve yeni şartların ortaya çıkması halinde bu konular da değerlendirilmelidir. Bu itibarla, itiraz merciince, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile sınırlı inceleme yapılarak, itirazın kabulü halinde, yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda hükmün açıklanması için dosyanın mahkemesine gönderilmesi yerine, açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanması,” Yargıtay 12. CD, E. 2011/2462, K. 2011/5826, T. 23.11.2011, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim 12 Nisan 2025.

halinde ise, kural olarak dosya üzerinde inceleme yapan itiraz merciince bu konuda karar vermenin mümkün olup olamayacağı gibi birçok sorun çözümsüz kalacaktır” şeklinde açıklanmaktaydı.^[17]

Öğretide bazı yazarlar bu yöndeki bir uygulamayı savunurlarken^[18], bazıları bunu eleştirmektedir.^[19] Kimi yazarlar ise, itiraz merciin itirazı kabul etmesi hâlinde duruşma açıp hükmü tefhim etmesi gerektiğini veyahut da hükmün açıklanmasına karar verip bunu yerine getirmek üzere dosyayı HAGB kararını veren mahkemeye göndermesi gerektiğini ifade ederek her iki uygulamanın da mümkün olabileceğini değerlendirmektedir.^[20] Bununla beraber, itiraz merciin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının koşullarına ilişkin değil de esasa ilişkin bir hukuka aykırılık görmesi durumunda, bunun ilk derece mahkemesi bakımından bağlayıcı olmadığını ve -bu aykırılık nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyeceğine yönelik tespit haricinde- mahkemenin mahkûmiyet kararında ısrarcı olabileceğini belirten yazarlar da bulunmaktaydı.^[21]

Esasen CMK’nin sistematığıne aykırı olarak itiraz merciin esasa ilişkin bir denetim yapmasının benimsenmiş olması, HAGB kararına yönelik iti-

[17] Bkz. Yargıtay 12. CD, E. 2011/2462, K. 2011/5826, T. 23.11.2011, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, erişim 12 Nisan 2025.

[18] Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Baskı (Ankara: Seçkin, 2012), 704; Yalçın, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, 280; Enver Kumbasar, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması* (Ankara: Seçkin, 2012), 223.

[19] İtiraz üzerine dosyanın geri gönderilmesine karar verilmesi şeklinde bir düzenleme bulunmamasına rağmen, itiraz merciin hukuka aykırı kararı kaldırıp hukuka uygun olan kararı bizzat vermek yerine dosyayı ilk derece mahkemesine geri göndermesi şeklinde gelişen uygulamanın eleştirisi için bkz. Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Sırma Gezer, Saygılar, Özaydın, Erden Tütüncü, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 658. Ayrıca bkz. Özbek ve Meraklı, “Karar İncelemesi,” 227, 231.

[20] Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 884.

[21] Hakan Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. Baskı (Eskişehir: Nisan, 2022), 598-599.

razın kabul edilmesi hâlinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hususunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştu. Zira CMK m. 267'ye göre itiraz, hâkim kararları ile kanunda öngörülen hâllerde mahkeme kararlarına karşı gidilebilen bir kanun yolu olup, itiraz merciin verilen bir mahkûmiyet hükmünü denetleme yetkisi bulunmamaktadır.^[22] Bu denetim ancak istinaf yoluna başvurulması suretiyle bölge adliye mahkemeleri tarafından yapılabilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında -her ne kadar henüz hüküm ve sonuçlarını doğurmamış olsa da- ortada bir son karar bulunduğundan, bunun itiraz mercii tarafından denetlenmesi adeta istinaf incelemesi yapma yetkisinin bölge adliye mahkemelerinden alınıp ilk derece mahkemelerine verilmesi anlamına geliyordu.^[23] Dolayısıyla itiraz mercii tarafından yapılan bu inceleme de fiili olarak bir istinaf incelemesi niteliği taşıyordu.^[24] Ne var ki itiraz kanun yoluna ilişkin sorunlar bunlarla sınırlı kalmamış, kanun yararına bozma ve aleyhe değiştirme yasağı gibi kurumlar da bu kapsamda tartışma konusu olmuştur.

Belirtilmelidir ki CMK m. 309 uyarınca kanun yararına bozma, hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükme karşı gidilebilen bir olağanüstü

[22] Öğretide HAGB ve mahkûmiyet kararı şeklinde iki farklı kararın bulunduğundan hareketle, iki farklı kanun yolunun benimsenmesi gerektiği de savunulmuştu. Bu nedenle HAGB kararına karşı itiraz yoluna, mahkûmiyet kararına karşı ise istinaf yoluna başvurulabilmesi gerektiği düşünülmüş, istinaf yolunun kabul edilmemesi hak arama hürriyeti bağlamında eleştirilmişti. Bkz. Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 686; Anıl Akyıldız, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumuna İlişkin Sorunlar," *YÜHFD XVII*, özel sayı (2020): 82.

[23] Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2013 yılında vermiş olduğu kararla beraber, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yapılan itirazı inceleyecek merciin bir anlamda istinaf mahkemesi yetkileriyle donatıldığı yönündeki görüş için bkz. Uğur Ersoy, Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinde İtiraz Kurumuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri," *SÜHFD* 28, no. 2 (2020): 862.

[24] Burada itirazın istinaf benzeri bir kanun yolu olduğu yönünde bkz. Yalçın, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, 275.

kanun yoludur. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre;

“Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir”.

CMK m. 310’da ise kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisinin hangi hâllerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılabileceği düzenlenmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında HAGB kararlarına karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesine ilişkin olarak şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

“... hükmün içeriğindeki hukuka aykırılıklar ancak hükmün hukuken varlık kazanması halinde olağan ve olağanüstü yasa yolları denetimine konu olabileceğinden, henüz hukuken varlık kazanmayan bir hükmün ne olağan ne de olağanüstü yasa yolu denetimine konu edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verildiği ahvalde hükmün içeriğine dahil bulunan hukuka aykırılıkların, yasa yararına bozma yasa yoluyla denetlenmesi olanağı bulunmamaktadır. Yasa koyucu, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının üzerine inşa edildiği mahkûmiyet hükmünün olağan yasa yolu olan temyizen incelenmesini dahi yasaklamışken, henüz hukuken varlık kazanmamış bu hükümdeki hukuka aykırılıkların olağan denetim süreci sonlanmadan, olağanüstü bir yasa yolu olan “yasa yararına bozma” yasa yoluyla denetlenebileceğini kabul etmek, yasa yollarında hakim olan temel ilkelere açıkça aykırılık oluşturacağı gibi, temyiz ve yasa yararına bozma yasa yolunun gerek başvuru koşulları, gerekse sonuçlarındaki farklılıklar ile olağanüstü bir yasa yolu olan yasa yararına bozma kurumunun konuluş amacı nazara alındığında ileride telafisi mümkün olmayan sorunlara da yol açabilecektir.”^[25]

[25] Kararın devamı şu şekildedir: “Diğer taraftan henüz hukuki varlık kazanmayan bir hükmü, ancak kesinleşmiş hükümlere karşı son yasal çare olarak başvurulabilecek bir yasa yolu denetimine tabi kılmak, 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 5.

Bu itibarla Yargıtay, HAGB kararlarına karşı itiraz kanun yolunun benimsendiği dönemde, verilen mahkûmiyet hükmünün içeriğinin kanun yararına bozma yoluyla denetlenemeyeceği yönünde bir kanaat ortaya koymuştur. Buna karşılık Yargıtay, HAGB kararının şekli yönünden denetlenebileceği hususunda herhangi bir hukukî sorun olmadığını yukarıda anılan kararının devamında şu sözlerle açıklamıştır:

“... yasa yararına bozma yasa yolunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, 5271 sayılı CYY’nın 309. maddesinde aleyhe bozma yasağının sadece davanın esasını çözümleyen hükümlerle sınırlı olarak kabul edilmesi nedeniyle 5271 sayılı Yasanın 5-14. fıkralarındaki koşullar kapsamında denetlenerek, somut olayda hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının bulunup bulunmadığı, ceza miktarı, daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûmiyet, zararın giderilip giderilmediği, suçun inkılap yasasında belirtilen suçlardan bulunup bulunmadığı ve denetim süresinin doğru tayin edilip edilmediği gibi hususlara ilişkin hukuka aykırılıklar nedeniyle bozulabilecek, saptanan hukuka aykırılıkların yeni bir yargılamayı gerektirdiği ahvalde yeniden yargılama yapılarak karardaki hukuka aykırılığın giderilmesi için dosyanın mahkemesine iadesine karar verilecek, yargılama gerekmeyen

fıkrasının; “...Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder”,

11. fıkrasının; “Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar”,

10. fıkrasının; “Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlölöklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir”,

8. fıkrasının; “Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur”,

Şeklindeki düzenlemelerine açıkça aykırı olduğu gibi, bir kararın olağan denetim yolları ile incelenmeksizin doğrudan olağanüstü yasa yoluna tabi kılınması sonucunu doğuracağından, yasa yollarındaki sisteme de aykırılık oluşturur. Ayrıca, bir kararın biri olağanüstü diğeri olağan olmak üzere iki kez aynı temyiz merciince farklı yöntemlerle incelenmesi usul karmaşasına yol açacak ve böyle bir uygulama yasa yollarının konuluş amacına da aykırılık teşkil edecektir.” Yargıtay CGK., E. 2011/498 K. 2012/2011 T. 22.5.2012, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2011-8-498-k-2012-2011-t-22-5-2012>, erişim 19 Nisan 2025.

ahvalde ise hukuka aykırılık Yargıtay ilgili ceza dairesince veya Ceza Genel Kurulunca giderilecektir. Burada unutulmaması gereken husus, bu yasa yolunda denetlenenin hüküm olmayıp, hükmün üzerine inşa edilmiş olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı olduğudur.”^[26]

İtiraz kanun yoluna gidilmesi hâlinde aleyhe değiştirme yasağının geçerli olup olmayacağı hususu da tartışılmış^[27] ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında bu ilkenin geçerli olmayacağını şu şekilde açıklamıştır:

“... hukuken sonuç doğurmayan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında sanık hakkında hükmedilen bir cezadan bahsedilemeyeceğinden cezanın aleyhe değiştirilmesi ilkesinin uygulanma olanağının bulunmaması, kaldı ki açıklanması geri bırakılan hükme ilişkin sadece sanık veya sanık lehine Cumhuriyet savcısı tarafından itiraz edilip itirazın reddiyle kararın kesinleşmesinden sonra CMK’nın 231/11. maddesi uyarınca hükmün açıklanması durumunda bu hükme dair sanık aleyhine istinaf (veya temyiz) yoluna başvuruda bulunulması hâlinde de cezayı aleyhe değiştirme yasağının uygulanmasının söz konusu olmaması, ceza muhakemesi hukukunda kıyas yapılması mümkün olmakla birlikte istisnai normların kıyas yoluyla genişletilememesi karşısında; cezayı aleyhe değiştirme yasağı kuralının itiraz yolunda uygulanma olanağının bulunmadığının kabulü gerekmektedir.”^[28]

[26] Yargıtay CGK., E. 2011/498 K. 2012/2011 T. 22.5.2012, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2011-8-498-k-2012-2011-t-22-5-2012>, erişim 19 Nisan 2025.

[27] CMK m. 231/12’de 7445 sayılı Kanunla değişiklik yapıldığı dönemde, itiraz merciin usul ve esasa ilişkin inceleme yapabileceği kabul edildiğinden, öğretilde bazı yazarlar bu değişiklik sonrası aleyhe değiştirme yasağının uygulanması gerektiğini savunmuşlardır. Bkz. Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 858. Öncesinde, açık bir hüküm bulunmadıkça aleyhe değiştirme yasağının uygulanamayacağı değerlendirilmekteydi. Bkz. M. Emre Tulay, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması: Yasal Şartların Yerindeliği ve Kararın Hukukî Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme,” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XXV*, no. 4 (2021), 515.

[28] Yargıtay CGK., E. 2019/148 K. 2023/361 T. 21.6.2023, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2019-148-k-2023-361-t-21-6-2023>, erişim 19 Nisan 2025.

Yargıtay'ın yukarıda anılan konulara ilişkin değerlendirmeleri şunu ortaya koymaktadır ki; henüz hukukî sonuçlarını doğurmamış bir hükme karşı itiraz yolunun kabul edilmiş olması, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında kanun yolu meselesinin tutarlı ve hukukî yönden doğru bir temele dayandırılarak ele alınmasını adeta imkânsız hâle getirmiştir. Gerçekten de uygulamada; bir yandan itiraz merciin mahkûmiyet kararının esas yönünden denetim yapabileceği kabul edilmişken, diğer yandan HAGB kararlarına karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesi hâlinde, Yargıtay'ın ilgili ceza dairesinin yalnızca HAGB'nin koşulları yönünden bir denetim yapabileceği, esasa giremeyeceği kabul edilmiştir.

Öncelikle, CMK m. 272'de hükmün itiraz yoluyla değil, istinaf yoluyla denetlenebileceği öngörülmüştür. Şu hâlde; 2023 yılında yapılan değişiklik öncesinde, itiraz yolunda “hükmün esas yönünden denetlenmesi” şeklinde gelişen uygulamanın bir hukukî dayanağı bulunmamaktaydı. Öte yandan, 2023 yılında yapılan değişiklikte, itiraz merciin usul ve esasa ilişkin denetim yapabileceğini belirten CMK m. 231, f. 12'deki düzenleme de ceza muhakemesinin kanun yoluna ilişkin ilkeleriyle bağdaşmıyordu. Bu itibarla, esasa ilişkin denetim yönünden hukuka uygun bir nitelik taşımıyordu. Ayrıca, kanun yararına bozma yolunda esasa ilişkin bir denetim yapılamayacağı yönündeki uygulama da hukukî dayanaktan yoksundu. Zira CMK'ye göre tam tersine, hükmün esasına ilişkin hukuka aykırılıklar itiraz yoluyla incelenemese de bunlar kanun yararına bozma yoluyla (CMK m. 309) incelenebilir.

Ne var ki AYM'nin 1.6.2023 tarihli ve E. 2022/120 K. 2023/107 sayılı kararı ile HAGB'ye ilişkin fıkraların tümünün iptal edilmesi ve 12.3.2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7499 sayılı Kanun'un HAGB kurumunu yeni baştan düzenlemesi ile itiraz yoluna ilişkin bu tartışmalar da sona ermiştir. Zira anılan kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte HAGB kararları yönünden istinaf yolu açılmıştır. Bu itibarla, itiraz yoluna ilişkin tartışmalar yerini artık istinaf yoluna bırakmıştır. Nitekim CMK m. 231/12'ye göre;

“272nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün

açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286ncı maddede hükümleri uygulanır. 272nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.”

II. 7499 SAYILI KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİYLE BİRLİKTE HAGB KARARLARINA KARŞI İSTİNAF YOLUNUN AÇILMASI VE CMK M. 231/11 UYARINCA AÇIKLANAN VEYA YENİ KURULAN HÜKME KARŞI İTİRAZ YOLUNA GİDİLMESİ NEDE-NİYLE ORTAYA ÇIKABİLECEK BAZI SORUNLAR

CMK m. 272/1’e göre; “İlk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re’sen incelenir.” CMK m. 272/2’ye göre ise; “Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da hükümle birlikte istinaf yoluna başvurulabilir.” Şu hâlde CMK’ye göre istinaf yoluna başvurabilmek için kural olarak açıklanmış bir son kararın (hükmün) bulunması gerekmektedir. Ne var ki HAGB kararına karşı itiraz yoluna gidilmesinin yarattığı sakıncalar, söz konusu kurum yürürlüğe girdiğinden bu yana yapılan tartışmalar, AYM’nin verdiği iptal kararları, HAGB kararına karşı istinaf yoluna gidilmesinin daha doğru olduğu yönünde bir kanaatin oluşmasına neden olmuş ve bu nedenle 7499 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber HAGB kararına karşı istinaf yolu açılmıştır.^[29] Esasen bu yöndeki bir düzenleme, CMK’nin istinafa ilişkin hükümleri göz önüne

[29] İtiraz yolunun öngörüldüğü dönemde, “hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kanun yolu bakımından hüküm sayılır” şeklinde bir düzenlemenin bulunması önerilmiştir. Bkz. Yalçın, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, 279. Öte yandan yine o dönemde, kanun yolunun istinaf olarak benimsenmesinin pek çok hukukî sorunu açıklığa kavuşturacağı,

alındığında, istisnâî bir nitelik taşımaktadır.^[30]

Kural olarak itiraz merciin hükmü esas yönünden denetleme yetkisi bulunmamasına rağmen, önce 2013 yılındaki Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararıyla, ardından da AYM'nin verdiği iptal kararı doğrultusunda 2023 yılında CMK'de yapılan bir değişiklikle, HAGB kararları yönünden itiraz merciin böyle bir denetim yetkisinin bulunduğu kabul edilmişti. Elbette itiraz merciin bu yönden yaptığı inceleme -her ne kadar istinaf incelemesini anımsatsa da- teknik anlamda bir istinaf incelemesi değildi.^[31] Nitekim itirazın kabul edilmesi üzerine açıklanan hükme karşı istinaf yoluna gidilmesi mümkündü. Bu itibarla temel sorun, henüz açıklanmamış ve bu nedenle de hukukî sonuçlarını doğurmamış bir hükmün itiraz yoluyla esas yönünden denetlenmesinin kabul edilmiş olmasıydı. Öte yandan kararın esası yönünden bir inceleme yapılmayıp, yalnızca şeklî yönden inceleme yapılması da tüm sorunları çözmeye yetmiyordu. Bu noktada HAGB kararlarına karşı istinaf yolunun öngörülmesiyle birlikte belirtilen bu tartışmaların sona erip ermeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Her ne kadar bunun net cevabını zamanla uygulama verecek olsa da kanundan kaynaklanan sorunları tespit edebilmek pekâlâ mümkündür.

Her şeyden önce, HAGB kararlarına karşı istinaf yolunun açılması, ilk bakışta mahkûmiyet kararının esas yönünden denetimine ilişkin olarak ceza muhakemesinin temel ilkeleriyle uyumlu bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Ancak bu düzenlemenin hukuk sistemimizde doğurduğu bazı teorik ve pratik sorunlar göz ardı edilmemelidir.

kurumlar arası uyumluluğa ve usul ekonomisi ile adil yargılanma hakkına önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bkz. Tulay, "Hükmün," 520.

[30] Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı (Ankara: Seçkin, 2024), 608; Sibel Can ve Selen Evirgen, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Hukuki Denetimi," *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, içinde Prof. Dr. Mustafa Avcı'ya Armağan: (2024/2): 2116.

[31] Uygulamada itiraz üzerine yapılan incelemenin istinaf incelemesine dönüştüğü yönünde bkz. Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 883.

Şöyle ki; HAGB kararı, niteliği itibarıyla bir son karar değildir^[32] ve bu kararın verilmesiyle ilk derece mahkemesindeki yargılama süreci sona ermemekte, aksine devam etmektedir.^[33] Aksi bir kabul, denetim süresi sonunda düşme kararı verilmesinin izahını imkânsız kılacaktır.^[34] Oysaki istinaf yoluna gidilebilmesi için, uyuşmazlığı nihai olarak çözen ve hukukî etki doğuran bir kararın varlığına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu itibarla, HAGB kararına karşı istinaf yolunu öngören düzenleme, mahkûmiyet kararının esası yönünden yapılacak denetime bir meşruiyet kazandırsa da ceza muhakemesinin istinafa ilişkin temel ilkeleriyle tutarlı olmaktan son derece uzaktır.^[35]

[32] HAGB kararını bir tür durma kararı olarak değerlendiren görüş için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 734; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 873.

[33] Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 556. Yazarlar buna ek olarak HAGB’de sanık olma niteliğinin de devam ettiğini, ancak hükmün sanık hakkında herhangi bir hukukî sonuç doğurmadığını ve hükmün hak yoksunluğuna neden olmadığını belirtmişlerdir. Bkz. Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 556-57. Ayrıca bkz. İzzet Özgenç, 815-816; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 872.

[34] Can ve Evirgen, “Hükmün,” 2115. Öte yandan lehe kanun değişikliğinin olması veya fiilin suç olmaktan çıkarılması gibi durumlarda, mahkemenin devam eden yargılamada kendiliğinden karar vermesi gerektiği belirtilmiş, derhal beraat kararı verilebilecek hâllerde durma veya düşme kararı veremeyeceğinden, mahkemenin beraat kararı vermesi gerektiği savunulmuştur (bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 734).

[35] İstinaf yolunun benimsenmiş olmasının CMK’de istinafa ilişkin öngörülen düzenlemelerle çeliştiği yönünde ayrıca bkz. Can ve Evirgen, “Hükmün,” 2115; Osman Gazi Ünal, “7499 Sayılı Kanun Sonrası Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararlarının Kanun Yolu Denetiminde Gerçekleşen Değişimler,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27, no. 1 (2025): 583. Öte yandan Ünal, itiraz kanun yolunda esas yönünden denetimin gereği gibi yapılamaması nedeniyle istinaf kanun yoluna mecbur kalındığını, itiraz kanun yolunun etkisiz kalmasının temel nedeninin 2013 yılındaki Yargıtay CGK kararının tam olarak anlaşılamaması olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber yazar, 7445 sayılı Kanun ile itirazın kapsamının düzenlenmiş olmasına ve maddenin yürürlüğe girmesinin üzerinden daha bir yıl bile geçmemiş olmasına rağmen, AYM’nin iptali

Öte yandan CMK m. 231/12’de yalnızca HAGB kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği ifade edilmiş, bölge adliye mahkemesinin hangi kararları verebileceği hususlarında bir açıklamaya yer verilmemiştir.^[36] Kanunda bir düzenleme bulunmadığından, istinafa ilişkin genel hükümler esas alınarak konunun ele alınması gerekmektedir.

Öncelikle, Bölge Adliye Mahkemesi (BAM) mahkûmiyet kararını hukuka uygun bulmakla beraber, HAGB kararını şeklî yönden hatalı bulabilir. Bu durumda BAM’ın istinaf başvurusunun esastan reddine ve hükmün açıklanmasına karar vermesi gerektiği düşünülebilir. Ancak bunun için duruşma açılması; erteleme, seçenek yaptırımlara çevirme gibi kurumların değerlendirilmesinden sonra hükmün açıklanması gerekir.

Öte yandan BAM hem mahkûmiyet hem de bununla bağlantılı olarak verilen HAGB kararını hukuka aykırı bulabilir. Bu durumda BAM’ın ne yönde karar vermesi gerektiği hususunda bir açıklık yoktur.^[37] Şu hâlde CMK m. 280’deki düzenlemeler göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapmak gerekir. Şayet BAM, mahkûmiyet hükmü yönünden CMK m. 280/1-e,f’deki koşulların gerçekleştiğini tespit ederse, HAGB kararını kaldırıp, “*hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmölünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevre-*

kararı vermiş olmasını eleştirmiş, istinaf yerine CMK m. 251’de yer alan “basit yargılama usulüne itiraz”daki gibi özel bir itiraz usulü öngörülmesinin daha doğru olabileceğini değerlendirmiştir. Bkz. Ünal, “7499 Sayılı Kanun,” 583.

[36] İlgili düzenlemeye göre; “272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir”.

[37] 7449 sayılı Kanun ile bu sorunlara bir açıklık getirilmediği, içtihat yoluyla bir sistem oluşturulmaya çalışılacağı yönündeki değerlendirme için bkz. Can ve Evirgen, “Hükmün,” 2116.

sinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine” karar vermelidir. CMK m. 280/1-a (son cümle),b,c,d’de öngörülen durumların varlığı hâlinde ise, BAM’ın hukuka aykırılığı düzelterek istinaf başvurusunu esastan reddetmesi ve örneğin cezayı kaldıran, ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini veya davanın reddini gerektiren bir durum olursa HAGB kararını da kaldırması gerekir. Bununla beraber, bu kapsama giren durumlardan biri (örneğin m. 280/1-a’nın göndermesiyle m. 303/1, f,g’deki), sanık hakkında öngörülen cezanın ağırlaşması nedeniyle HAGB kararının kaldırılmasını ve hükmün açıklanmasını gerektirirse, CMK m. 280/1-g gereğince BAM’ın “davanın yeniden görülmesine ve duruşma hazırlığı işlemlerine başlanmasına” karar vermesi gerektiği kanaatindeyiz.

Diğer bir olasılıkta; ilk derece mahkemesinin beraat kararı vermesi üzerine istinaf incelemesi sonucunda BAM bu kararı kaldırarak 2 yıl veya daha az süreli bir cezaya mahkûm etmiş ve HAGB kararı vermiş olabilir. Böyle bir durumda, CMK m. 272/3 kapsamına giren durumlar haricinde, bu karara karşı temyiz yoluna gidilebilir. Zira CMK m. 231/12’de HAGB kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği, BAM tarafından verilen kararlar hakkında temyize ilişkin (m.286’da öngörülen) hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla, HAGB kararının BAM tarafından verilmesi hâlinde temyize ilişkin hükümler geçerli olacaktır. Buna göre şayet ilgili mahkûmiyet kararına karşı temyiz yolu kapalı ise, HAGB kararına karşı da temyiz yoluna gidilemez; ancak tam tersi, ilgili mahkûmiyet kararına karşı temyiz yolu açık ise HAGB kararına karşı da temyiz yoluna gidilebilir. Nitekim temyiz edilemeyecek kararlara ilişkin olarak CMK m. 286/2-d’de yer alan düzenlemede “*ilk defa bölge adliye mahkemesince verilen ve 272 nci maddenin üçüncü fıkrası kapsamı dışında kalan mahkûmiyet kararları hariç olmak üzere*” şeklinde bir ibare bulunduğu göre, ilk kez BAM tarafından verilen mahkûmiyet kararı CMK m. 272/3 kapsamına girmediği müddetçe temyiz edilebilir.

Bir başka ihtimale göre ise; ilk derece mahkemesi sanık hakkında 2 yıldan daha fazla bir hapis cezasına hükmetmiş ve bu nedenle de HAGB

kararı vermemiş olabilir. Karara karşı istinaf yoluna gidildiğinde, BAM davanın yeniden görülmesi sonucunda sanık hakkında verilen hapis cezasının süresini 2 yıla indirip HAGB kararı verirse, verilen bu yeni karara karşı -CMK m. 286/3'te öngörülen suçlar haricinde- temyiz yolu kapalıdır. Daha açık bir ifadeyle, her ne kadar CMK m. 231/12'de "*bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır*" şeklinde bir ifade bulunsa da, CMK m. 286/2-b'de öngörülen "*ilk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları*"nın temyiz edilemeyeceğine ilişkin düzenleme uyarınca -CMK m. 286/3'te belirtilen suçlar haricinde- temyiz yoluna gidilemez.^[38] Şu hâlde; CMK m. 231/11 gereğince, ancak sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere aykırı davranması hâlinde, açıklanacak veya yeni kurulacak olan hükme karşı itiraz yoluna gidilebilir

[38] Şen, Akıncı, Kutlu ve Köroğlu böyle bir durumda kararın kesin olacağını değerlendirmiş ve bunu şu şekilde ifade etmişlerdir: "*Yerel mahkeme tarafından sanık hakkında verilen 4 yıllık hapis cezası, istinaf incelemesi sonucunda 3 yıla indirilirse bu karar kesin olacaktır, fakat istinaf mahkemesi, bu cezayı 2 yıla indirip HAGB kararı verirse, yeni karar, verildiği anda kesin, açıklandığında ise itiraz kanun yoluna tabi olacaktır*". Ersan Şen, Taner Akıncı, Eren Polat Kutlu ve Kadir Furkan Köroğlu, "Yeni Değişiklikle HAGB'nin Tatbikinde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar," erişim 15 Haziran 2025, <https://sen.av.tr/tr/makale/yeni-degisiklikle-hagbnin-tatbikinde-ortaya-c%C4%B1kabilecek-sorunlar>). Ancak bunun aksine olarak, öğretide böyle bir durumda BAM'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla karar verdiğini düşünerek gerek mahkûmiyet kararının gerek HAGB kararının temyiz yoluyla incelenebileceğini değerlendiren yazarlar da bulunmaktadır. Bu düşüncede olanlar bu hususu şu örnekle açıklamışlardır: "*İlk derece mahkemesi, zimmet suçundan sanığı 4 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırır ve bu hüküm istinaf kanun yoluna götürölür. Bölge Adliye Mahkemesi, duruşma ve davanın yeniden görülmesi yoluna giderek ve ilk derece mahkemesinin kurmuş olduğu hükmü ortadan kaldırarak görevi kötüye kullanma suçunun işlendiğine, 1 yıl hapis cezasına ve bu hapis cezası açısından HAGB kararına hükmedebilir. Böyle bir durumda Bölge Adliye Mahkemesi ilk derece mahkemesi sıfatıyla karar vermiş olacaktır. Dolayısıyla hem 1 yıllık hapis cezasına mahkumiyet hükmü hem de HAGB kararı, CMK m. 231, f. 12 hükmü uyarınca temyiz kanun yoluna taşınabilecektir*". Bkz. Ünal, "7499 Sayılı Kanun," 585-86.

ve itiraz mercii yalnızca şeklî yönden denetim yapabilir.

Kısacası, istinaf incelemesi sonucunda BAM'ın örneğin 4 yıl olarak belirlenen cezayı 2 yıla değil de 3 yıla indirmesi hâlinde, CMK m. 286/2-b uyarınca temyiz yoluna başvurma imkânı -CMK m. 286/3'te sayılan suçlar haricinde- bulunmamaktadır. Buna karşılık, BAM tarafından cezanın 2 yıla indirilmesi ve HAGB kararı verilmesi durumunda, denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işleyen veya denetimli serbestlik yükümlülüklerine aykırı davranan sanık hakkında açıklanacak veya kurulacak olan yeni hükme karşı itiraz yoluna gidilebilmektedir.^[39] Bu durum ise hiç şüphesiz kanunun sistematigi ile çelişmekte, kanun yolu bakımından iki farklı uygulamanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Gerçekten de istinaf yoluyla denetlenen karara ve hatta yeni kurulan bir hükme karşı -şeklî yönden dahi olsa- itiraz yoluna gidilmesi kanun yolu sistematigiyle bağdaşmamaktadır.^[40]

Esasen tüm bu sorunlar şunu ortaya koymaktadır ki; HAGB kurumunun kendine özgü yapısı^[41], karara karşı gidilebilecek kanun yolu bakımından ceza muhakemesinin temel ilkeleriyle çelişen sonuçlarla karşı karşıya kalınmasına neden olmaktadır. Bu itibarla 765 sayılı TCK'de cezanın teciline ilişkin m. 95/2'de^[42] olduğu gibi, beş yıllık denetim süresinin sonun-

[39] Şen, “Yeni Değişiklikle.”

[40] Usul ve esas bakımından istinaf denetiminden geçmiş olan HAGB kararından sonra, kasten yeni bir suçun işlenmesi nedeniyle açıklanan veya yeni kurulan hükme karşı itiraz yoluna gidilmesinin gerekli olmadığı, kararın zaten istinaf denetiminden geçerek kesinleştiği yönünde bkz. Murat Volkan Dülger ve Şaban Cankat Taşkın, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin, 2024), 765.

[41] HAGB'nin adil yargılanma hakkına olanak sağlayacak şekilde diğer alternatif yöntemlerle uyumlu olarak ve sistematik bütünlük gözetilerek yeniden düzenlenmesinin uygun olacağı yönünde bkz. Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 848.

[42] İlgili hükme göre; “Cürüm ile mahkûm olan kimse hüküm tarihinden itibaren beş sene içinde işlediği diğer bir cürümden dolayı evvelce verilen ceza cinsinden bir cezaya yahut hapis veya ağır hapis cezasına mahkûm olmazsa,

da mahkûmiyet hükmünün “*esasen vaki olmamış sayılması*” şeklinde bir sonuç öngörülmesinin ceza muhakemesi sistematığı açısından daha doğru ve tutarlı olacağı kanaatindeyiz. Şu hâlde; hükmün askıda kalmak yerine açıklanması, bu açıklanan hükme karşı istinaf yoluna başvurulabilmesi ve kesinleşme sonrasında denetim süresince yükümlülüklerle uyulması hâlinde mahkûmiyetin “*vaki olmamış sayılması*” daha doğru bir yaklaşımdır. Önerilen bu yöndeki bir düzenleme TCK m. 51’deki hapis cezasının ertelenmesi kurumundan farklı olup, ceza hukuku ve ceza muhakemesi ilkeleriyle de uyumludur.

SONUÇ

7499 sayılı Kanun ile HAGB kararlarına karşı istinaf yolunun öngörülmesi, ilk bakışta mahkûmiyet hükmünün esas yönünden denetimine imkân tanınması nedeniyle ceza muhakemesinin temel ilkeleriyle uyumlu gibi görünse de gerçekte ceza muhakemesi sistematığı açısından önemli çelişkiler içermektedir. Bilindiği üzere istinaf, ancak son kararlara karşı gidilebilen bir kanun yoludur. Oysa HAGB kararı, bir son karar niteliği taşımamaktadır. Zira bu kararın verilmesiyle ilk derece mahkemesindeki yargılama süreci sona ermemekte, aksine devam etmektedir. Bu husus, denetim süresi sonunda düşme kararı verilebilmesinden de açıkça anlaşılmaktadır. Dolayısıyla henüz açıklanmamış bir hükme karşı istinaf yolunun öngörülmesi, kanun yolunun temel işlevi ve mantığıyla bağdaşmamaktadır. Mevcut düzenlemedeki bu çelişkilerin giderilmesi amacıyla, 765 sayılı TCK m. 95/2’de düzenlenmiş olan cezanın tecili kurumuna benzer bir model önerilebilir. Buna göre; mahkeme tarafından hükmün açıklanması, bu hükme karşı istinaf yolunun işletilebilmesi, kararın kesinleşmesinden itibaren beş yıllık denetim süresinin başlaması, denetim süresince öngörülen yükümlülüklerle riayet edilmesi hâlinde mahkûmiyet hükmünün

cezası tecil edilmiş olan mahkûmiyeti esasen vaki olmamış sayılır. Aksi takdirde her iki ceza ayrı ayrı tenfiz olunur.”

“*esasen gerçekleşmemiş sayılması*” şeklinde bir düzenleme, hem ceza muhakemesinde kanun yoluna ilişkin ilkelerin bütünlüğünün korunması hem de adil yargılanma hakkının sağlanması açısından daha tutarlı bir çözüm sunacaktır. Bu kapsamda, söz konusu kurumun adının “*mahkûmiyet hükmünün ertelenmesi*” veya “*hükmün ertelenmesi*” olarak değiştirilmesinin düşünülebileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Akyıldız, Anıl. “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumuna İlişkin Sorunlar.” *YÜHFD XVII*, özel sayı (2020): 65-88.

Can, Sibel ve Selen Evirgen, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Hukuki Denetimi.” *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, içinde *Prof. Dr. Mustafa Avcı’ya Armağan*: (2024/2): 2072-2128.

Canpolat, Can. “Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Çerçevesinde Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Müessesesine İlişkin Bir İnceleme.” *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11*, no. 2 (Aralık, 2023): 1271-1295.

Centel, Nur ve Hamide Zafer. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 19. Baskı, İstanbul: Beta, 2020.

Dülger, Murat Volkan ve Şaban Cankat Taşkın. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 2. Baskı, Ankara: Seçkin, 2024.

Ersoy, Uğur. “Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinde İtiraz Kurumuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri.” *SÜHFD 28*, no. 2 (2020): 857-885.

Gökcen, Ahmet, Murat Balcı, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 3. Baskı, Ankara: Adalet, 2018.

Güngör, Devrim ve Güneş Okuyucu Ergün. “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması.” *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi 65*, no. 4 (2016): 1951-1965.

Karakehya, Hakan. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 4. Baskı, Eskişehir: Nisan, 2022.

Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmaz. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 17. Baskı, Ankara: Seçkin, 2024.

Kumbasar, Enver. *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*. Ankara: Seçkin, 2012.

Özbek, Veli Özer, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 3. Baskı, Ankara: Seçkin, 2012.

Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 17. Baskı, Ankara: Seçkin, 2024.

Özbek, Veli Özer ve Serkan Meraklı. “Karar İncelemesi: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtiraz Üzerine Yapılacak Denetim.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19, no.2 (2013), içinde *Prof. Dr. Nur CENTEL’e Armağan*: 221-236.

Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 20. Bası, Ankara: Seçkin, 2024.

Öztürk, Bahri, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Esra Alan, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar, Özdem Özaydın, Efser Erden Tütüncü ve Mehmet Can Tok. *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*. 18. Baskı, Ankara: Seçkin, 2024.

Şahin, Cumhuriyet. “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtirazda İncelemenin Kapsamı.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19, no. 2 (2013), içinde *Prof. Dr. Nur CENTEL’e Armağan*: 283-293.

Şahin, Cumhuriyet ve Neslihan Göktürk. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 14. Bası, Ankara: Seçkin, 2024.

Şen, Ersan ve Mert Maviş. *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)*. Ankara: Seçkin, 2014.

Şen, Ersan, Taner Akıncı, Eren Polat Kutlu ve Kadir Furkan Köroğlu. “Yeni Değişiklikle HAGB’nin Tatbikinde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar.” Erişim 15 Haziran 2025. <https://sen.av.tr/tr/makale/yeni-degisiklikle-hagbnin-tatbikinde-ortaya-c%C4%B1kabilecek-sorunlar>

Tulay, M. Emre. “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması: Yasal Şartların Yerindeliği ve Kararın Hukukî Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme.” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* XXV, no. 4 (2021): 477-525.

Ünal, Osman Gazi. “7499 Sayılı Kanun Sonrası Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararlarının Kanun Yolu Denetiminde Gerçekleşen Değişimler.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27, no. 1

(2025): 541-596.

Ünver, Yener ve Hakan Hakeri. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 17. Baskı, Ankara: Adalet, 2020.

Yalçın, Can. *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*. Ankara: Seçkin, 2021.

Yenisey, Feridun ve Ayşe Nuhoglu. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 12 Baskı, Ankara: Seçkin, 2024).

Yargıtay 12. CD, E. 2011/2462, K. 2011/5826, T. 23.11.2011, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>. Erişim 12 Nisan 2025.

Yargıtay CGK., E. 2011/498 K. 2012/2011 T. 22.5.2012, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2011-8-498-k-2012-2011-t-22-5-2012>. Erişim 19 Nisan 2025.

Yargıtay CGK., E. 2019/148 K. 2023/361 T. 21.6.2023, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2019-148-k-2023-361-t-21-6-2023>. Erişim 19 Nisan 2025.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2022/88?EsasNo=2021%2F121%20>. Erişim 29 Mart 2025.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-107-nrm.pdf>. Erişim 10 Haziran 2025.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2009-3-64-k-2009-83-t-7-4-2009>. Erişim 31 Mart 2025.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2012-534-k-2013-15-t-22-1-2013>. Erişim 31 Mart 2025.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230405-3.htm>. Erişim 9 Haziran 2025.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230405-3.htm>. Erişim 14 Haziran 2025.